

teprve až by prošla znovuběžící (tříměsíční, u senátu šestinedělní) lhůta ode dne nejbližší schůze této sněmovny.

Konečně nelze nepřipamatovati, že by se jistě nesrovnávalo s vážností zákonodárného sboru a tím méně zásadní rovnosti obou sněmoven, kdyby měl činiti usnesení, jichž účinnost byla by závislá nikoli snad jen od výsledku jejich přezkoumání jiným činitelem co do obsahu, nýbrž dokonce i od toho, zda se tento činitel chce nebo nechce zabývatí jiným návrhem se zákonem samým jen nepřímou souvislejícím.

Vracejíce se tedy k případu, jenž zadal podnět k této studii, soudíme, že správně postupoval senát, když se usnášel na zákoně, třeba ještě poslanecká sněmovna nerozhodla o návrhu na prodloužení lhůty. Avšak usnášení se poslanecké sněmovny o návrhu senátu na prodloužení lhůty poté, když již senát se o zákoně usnesl, bylo, nejsouc nutné, při nejmenším nadbytečné.

K IV. K otázce, může-li druhá povoliti lhůtu kratší, než o jakou byla žádána, odpovídáme kladně. Na rozdíl od zákona nežádá ústavní listina u prodlužování lhůt »suhlasného usnesení obou sněmoven«, nýbrž toliko jejich »dohodu«. Není potřeba, aby projev jedné sněmovny se shodoval do slova s projevem sněmovny druhé, jak je to třeba u zákonu, nýbrž stačí, když jedna sněmovna souhlasí s návrhem druhé sněmovny ve věci samé. Nejde tu o dva samostatné projevy, nýbrž o projevy vzájemně se doplňující. Jakmile uznáme existenci dohody mlčky sjednané v době, o které o návrhu na prodloužení lhůty druhou sněmovnou nebylo ještě rozhodnuto, a existenci tuto dokonce odůvodníme domněnkou, že dokud se druhá sněmovna nevysloví, musí se za to míti, že aspoň po tu dobu s navrhovaným prodloužením souhlasí, jsme vázání přiznati důsledkem toho i druhé sněmovně právo v mezích navrhovaného prodloužení volně se usnáseti o jeho dělce. Podle zásady minus in majore continetur jest pokládati dohodu za danou i když povolena kratší lhůta, než bylo žádáno, aspoň pokud jde o tuto kratší lhůtu.

§ 44, odst. 4. ústav. list. sice předpisuje, že změní-li některá sněmovna usnesení druhé sněmovny, rovná se to zamítnutí. Ale jde tu o návrhy zákona a o důsledek požadavku dvou paralelních souhlasných usnesení obou sněmoven, jenž platí, jak již řečeno jen o zákonech, nikoliv o jiných projevech sněmoven. Nemůže býti proto vztahován ani na náš případ.

Na konec k zabránění nedorozumění jest zdůrazniti, že se všechny tyto úvahy týkají jen prodlužování lhůt v § 43 úst. list. stanovených, nikoliv jejich zkracování. Při zkracování lhůt bude totiž v mnohých směrech třeba hájiti mínění odchylné, ba docela opačné. Prodlužování lhůt znamená prakticky přibližovat se k vyšší zásadě: potřebě suhlasného usnesení obou sněmoven. Zkracování lhůt však znamená spíše opak toho. Při navrhovaném zkrácení lhůty chce sněmovna činití tento návrh získati něco, co jí ještě vůbec nepatří. Při prodlužování lhůt odmítnutím prodloužení bude sněmovna zbavena práva jí aspoň podmínečně přiznaného. Nechtějíce se o tomto thematu se zřením na předmět naší úvahy dále rozšiřovati, podotýkáme jenom, že podle našeho soudu je zkrácení lhůt možné jen s výslovným souhlasem obou sněmoven, tedy formelním přijetím návrhu jedné sněmovny sněmovnou druhou, a to buď v plném rozsahu nebo s menším zkrácením, než požadovaným.

DR. JAROSLAV PODOBSKÝ:

ÚČINNOST A PLATNOST ZÁKONA.

O tom, co je to účinnost zákona a jak se liší od platnosti zákona, zákonodárná praxe prozrazuje nejasné názory. Opravdu teorie otázku dosud dostatečně neobjasnila. Doklady zmatku v praxi uvedu později. Nejprve budiž ukázáno, co praví teorie.

Weyr ve své Soustavě čs. práva státního praví (I. vyd., str. 82): »Zde — t. j. v zákoně čís. 139/1919 — (a v mnohých jiných zákonech československých) činí se nesprávný a normativně ne-

možný rozdíl mezi »účinností« a »platností« zákonů... (Ze zákona nečiní platný zákon) ani řádná publikace jeho před uplynutím t. zv. *vacatio legis*, poněvadž v tomto mezidobí není *závaznou* normou pro nikoho. Pojem »platného, ale dosud neúčinného (nezávazného) zákona« nemá normativního smyslu. Pojmy »platnosti« a »účinnosti« (závaznosti) spadají normativně v jedno.« K tomu pak dodává v poznámce: »O účinnosti« normy možno mluvití toliko s hlediska kausálního: »účinnou« (nebo »působivou«) jest v tomto smyslu norma, která působí ve světě vnějším jako motiv jednání lidského...«

Proti tomu *Neubauer* soudí (Všehrd 1922, str. 129), že »jest rozdíl mezi platností a účinností zákona, při čemž platností jest rozuměti normativní existenci zákona v určitém právním řádě, účinností součást skutkové podstaty, na niž norma upíná určité povinnosti«.

Weyr ve II. vydání své *Soustavy* cituje *Neubauera*, ale trvá na svém výkladu (str. 100).

Nyní pak *Procházka* připouští (Moderní stát 1928, str. 215) zdařilost *Neubauerovy* konstrukce (před tím praví, že »platnost zákona dosud neúčinného můžeme zachrániti vhodnou konstrukcí«), která však prý je logicky stejně přípustná jako konstrukce *Weyrova*, tato však prý je vhodnější. *Procházka* tvrdí, že předpis zákona č. 139/1919 o 30denní vakační lhůtě se nevztahuje na ustanovení zákonů o jejich účinnosti¹ — podnět k úvaze mu dal zákon č. 92/1928, jenž nečiní nic jiného, než že posunuje účinnost zákona č. 125/1927 a o sobě praví, že nabude účinnosti dnem vyhlášení² — a dodává, že prý i *Neubauer* musí při své konstrukci totéž tvrditi.³ Uzavírá opakováním konstrukce *Weyrovy*.

Pokusím se ukázati, že správná je jen jedna konstrukce, a to konstrukce naznačená *Neubauerem*.

Co je tedy nejprve »účinnost zákona«?

Weyr, jak již uvedeno, praví, že o účinnosti zákona lze mluvití toliko s hlediska kausálního. Účinnou (nebo působivou) je prý norma, která působí jako motiv lidského jednání. Budiž mi dovoleno namítnouti, že nelze se dobře brániti proti tomu, aby slovo, které má určitý význam v oboru názírání kausálního, bylo v jiném oboru užíváno ve smyslu odchýlném. *Kallab* to ve svém Úvodu ve studium metod právnických dokonce pokládá za zjev nutný. Můžeme tedy v našem případě jen zji-

¹ *Procházka* je nazývá »ustanovením vakačním«. *Vacatio legis* však jím nebývá vždycky nařizována. Velmi často a snad většinou by to tedy byl název odvozený a non vacando.

² Podle logiky zákona č. 92/1928, praví *Procházka*, každé ustanovení o účinnosti, nemá-li se státi účinným teprve v 30 dnech po vyhlášení, musí si datum svého aktivování zvlášť vytknouti. Podle mého názoru však nelze ze zákona č. 92/1928 právem vyčísti více, než že podle mínění zákonodárcova každý zákon musí míti doložku o účinnosti. To vede, pokračuje *Procházka*, k absurdním důsledkům, že i § 2 zákona č. 92/1928 není ihned v den svého vyhlášení účinným, nýbrž že potřebuje dalšího určení svého aktivování, a toto opět dalšího a tak ad infinitum. V pravdě ovšem ustanovení cit. § 2 »zákon tento nabývá účinnosti dnem vyhlášení...« vztahuje se na celý zákon, tedy i na sebe, takže o potřebě určování účinnosti ad infinitum nelze mluvití. Přes to je zákon č. 92/1928 vadný, jak bude ukázáno dále.

³ Aby vyvrátil *Neubauerovu* výtku, že při identifikaci účinnosti a platnosti zákona neplatný zákon ustanovením o počátku své účinnosti (= platnosti) platně určuje podmínku své platnosti, *Procházka* rozděluje zákon na dvě logicky samostatné součásti: na ustanovení o účinnosti zákona a na ostatní jeho obsah. První z těchto dvou částí prý může býti dříve platná než druhá a určití tedy platně podmínku platnosti druhé části. Tato konstrukce však ovšem předpokládá, aby zákon č. 139/1919 se na ustanovení o účinnosti nevztahoval. — *Procházka* vybírá tedy jednu z možných konstrukcí (»zákon můžeme si bez překážek rozdělití«) a onu výjimku ze zákona č. 139/1919 prohlašuje s hlediska této možné konstrukce za *nutnou*. Rozlišuje-li se prý však podle *Neubauera* mezi účinností a platností zákona, nemůže se podle *Procházky* zákon č. 139/1919 rovněž vztahovati na ustanovení o účinnosti, neboť toto ustanovení je prý v den vyhlášení zákona nejen platné, nýbrž i účinné. Ukáži dále, že toto tvrzení (o účinnosti doložky o účinnosti) je možné jen při nesprávném chápání pojmu účinnosti a zákona č. 139/1919. Odůvodňuje-li je však *Procházka* dále tím, že jen pak může ustanovení o účinnosti ihned zavazovati, na př. *zmocňovati vládu* k aktivování zákona, třeba upozorniti, že zmocnění vlády není doložkou o účinnosti, nýbrž ustanovením meritorním, totiž t. zv. delegací moci zákonodárné, takže — není-li v zákoně nic jiného stanoveno — tato delegace nabude účinnosti 30. dne po vyhlášení zákona.

stiti, v jakém smyslu se slova »účinnost« skutečně v našich zákonech užívá. A tu je ovšem zřejmo (Weyrovi rovněž), že naše zákony neužívají o sobě přívlastku »účinný« v tom smyslu, který jako jedině správný uvádí Weyr — opravdu s hlediska kauzálního — totiž jakoby ten zákon byl účinný, který skutečně na lidi jako motiv působí. Práv-li o sobě zákon, že nabude účinnosti určitého dne, má to docela jiný smysl. Vizme příklad: Zákon o dani z obratu č. 658/1919 praví v § 1, že dani jsou podrobeny určité, obsahově vymezené převody (dodávky) a výkony. V § 48 pak se praví, že zákon nabude účinnosti dnem 1. ledna 1920. Jaký má smysl toto ustanovení? Ten, že dani podléhají ne všechny takové převody a výkony, nýbrž jen ty, které se staly (byly provedeny) po 31. prosinci 1919. *Účinností zákona se tedy rozumí časové vymezení skutkových podstat, na něž se zákon vztahuje, t. j. na něž upíná právní účinky.* Zákon by mohl určití tuto časovou mez i jinak: »Dani jsou podrobeny převody a výkony, provedené po 31. prosinci 1919, které...« Pak ovšem zvláštního ustanovení o účinnosti není již třeba. Zcela jasně věc vynikne na tomto příkladě: Představme si zákon, řekněme z ledna 1950, který by stanovil: »Den 7. března 1950 se prohlašuje za státní svátek.« Mělo by nějaký smysl, dodávati ještě: »Tento zákon nabude účinnosti dnem vyhlášení«? Jaký by byl rozdíl, kdyby zákon pravil, že nabude účinnosti 7. března 1950? Nebo kdyby neříkal nic? Někdo by snad řekl, že pak tedy dojde na subsidiární 30denní lhůtu zákona č. 139/1919. Ale jaký by to mělo význam?

Vidíme, že jsou zákony, které mohou mít — a zpravidla mají — zvláštní ustanovení o účinnosti, a zákony, které takového ustanovení mít nemohou. Na čem tu záleží? Na všeobecnosti a trvalosti nebo na individuálnosti zákonné normy.

U všeobecných, trvale platných norem ustupuje časová mez skutkových podstat, zákonem dotčených, do pozadí. Práv-li zákon č. 50/1923: »kdo se pokusí násilím změnití ústavu republiky, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let«, ustoupí velmi brzo do pozadí okolnost, že se to týká, podle doložky o účinnosti, jen takových pokusů, které byly učiněny po 7. dubnu 1923. Také by bylo nevhodné i obtížné, kdyby zákon takové povahy u každého meritorního ustanovení znovu opakoval »kdo po 7. dubnu 1923« nebo podobně. Místo stálého takového opakování časové meze u jednotlivých norem stylisují se normy bez časového vymezení a toto vymezení se určí jen jednou pro všechny normy zákona, doložkou o účinnosti. *Obrazně můžeme říci, že se časový součinitel ze složitého výrazu eliminuje před závorku.* (Vlastně zpravidla za závorku.)

Naproti tomu jsou možné také zákony, obsahující dokonce normu více méně jedinečnou, jako by byl příkladem vymyšlený zákon o 7. březnu 1950. Zde je časové určení podstatnou částí normy, takže by se jeho eliminace do zvláštního ustanovení o účinnosti dala provést jen násilně. V našem případě pak by takový zákon zněl asi takto: § 1. Den, kdy tento zákon nabude účinnosti, prohlašuje se za státní svátek. § 2. Tento zákon nabude účinnosti 7. března 1950.

Takto třeba rozuměti slovu »účinnost« i v § 4 zák. č. 139/1919. Podnětem k tomuto zákonu (nebo jeho předchůdcům) byla zajisté právě ta okolnost, že u všeobecných norem časový moment může až tak ustoupiti do pozadí, že se naň prostě zapomene. Pro ten případ právě je tu zákon č. 139/1919, který říká, co platí, stane-li se to: zákon nabude účinnosti 30 dní po vyhlášení. Je to tedy zákon, který k normám, vydaným bez časového vymezení, toto vymezení připojuje. *Vztahuje se tedy § 4 zákona č. 139/1919 na všechny zákony (a nařízení), i na ty, jejichž výhradním obsahem je určení účinnosti jiného zákona. O nějakých výjimkách není třeba a ani nelze mluvit.* Ale ovšem nutno správně rozuměti, co zákon praví. Slova »pokud v zákoně (nebo nařízení) není nic jiného stanoveno« nesmíme chápati tak, že by zákon musel míti formální (výslovnou) doložku o účinnosti, aby subsidiární ustanovení zákona čís. 139/1919 o 30denní vakační lhůtě proň neplatilo. *Stačí jakékoliv časové vymezení skutkové podstaty zákona.* Jakmile je jakýmkoli způsobem skutková podstata normy časově vymezena, je v ní již »stanoveno něco jiného«, než že touto (počáteční) časovou mezí má být 30. den po vyhlášení, jak subsidiárně stanoví zákon č. 139/1919. (Ve vzácných výjimečných případech by ovšem v takové normě mohlo býti stanoveno právě totéž — ne tedy něco jiného. Pak by ovšem platilo podle speciálního

zákonného ustanovení *totéž*, co by bylo subsidiárně stejně platilo podle zák. č. 139/1919, kdyby zákon o časové mezi skutkové podstaty neustanovoval nic.)

Tak je tomu, resp. mělo být zejména též u zákona č. 92/1928, jehož obsahem je — schématicky — výrok: »Skutková podstata zákona čís. 125/1927 se pro země českou a moravsko-slezskou nově časově vymezuje (pokud jde o počáteční mez) dnem 1. prosince 1928«. Tím je tedy pro tyto země zrušen počátek účinnosti zákona č. 125/1927, jak jej tento zákon stanovil (1. červenec 1928), a tato část zákona č. 92/1928 bude tedy účinná (bude účinkovati) k 1. červenci 1928, potlačíc účinky, které toho dne měly nastati; dále pak se pro ony země místo tohoto dne za počátek účinnosti zákona č. 127/1925 stanoví den 1. prosince 1928, stanoví se tedy jistý účinek k tomuto právě dni. Tím obojím je tedy »něco jiného stanoveno«, než subsidiárně (pro meritorní normy zákona č. 127/1925) stanoví zákon č. 139/1919, takže subsidiárního předpisu tohoto zákona netřeba a nelze použítí. Zvláštního ustanovení o účinnosti tu nebylo už třeba. Bylo-li připojeno — zákon č. 92/1928 praví v § 2, že nabyl účinnosti dnem vyhlášení — je to ustanovení bezobsažné, vysvětlitelné jen nepochopením pojmu účinnosti, totiž zřejmým zaměněním tohoto pojmu s pojmem platnosti, a mylným domněním, že zákon musí at sám, ať subsidiárně zákonem č. 139/1919 máti *výslovné* ustanovení o účinnosti.

Jiným dokladem, svědčícím, že se nechápe skutečný význam účinnosti zákona resp. nařízení, je čl. V. vládního nařízení č. 195/1928, jenž praví: »Nařízení toto nabývá účinnosti dnem vyhlášení a vztahuje se na právní poměry vzniklé od 1. července 1926«. První část věty odporuje druhé. Buď nařízení nabylo účinnosti dnem vyhlášení (10. prosince 1928), nebo má zpětnou účinnost k 1. červenci 1926. Toto druhé je ovšem pravda. Výrok, že nařízení nabývá účinnosti dnem vyhlášení, lze si zase vysvětliti jen nepochopením jeho významu.

Přejdeme nyní k pojmu »platnosti« zákona.

I zde souhlasím s Neubauerem, který praví, že platnost je normativní existence. Pravda jest, předpis platí. Jakmile je norma hotova, začíná existovati, je existentní čili platnou normou, opravdu teprve normou.⁴

Weyr se, jak již řečeno, domnívá, že s hlediska normativního lze platným, t. j. závazným nazvati jen t. zv. účinný zákon, t. j. až po uplynutí *vacationis legis*. Zákon, který není závazný pro nikoho, není mu platným zákonem.

Weyr tedy nejprve tvrdí, že zákon dosud neúčinný není pro nikoho závazný. Je tomu skutečně tak? Zajisté jen tehdy, míníme-li závazností jen *závaznost k plnění nebo opomenutí v přítomné době*. Nikoli však, jestliže uznáme — čehož nutnost budiž dále podrobněji ukázána — za závazný i zákon, který zavazuje k *budoucímu* plnění nebo opomenutí. Weyr dále praví, že pojem platného, ale dosud neúčinného zákona nemá normativního smyslu. Říká to za předpokladu, že zákon dosud neúčinný nikoho nezavazuje. Jistě by to však netvrdil, kdyby význam účinnosti nepřeceňoval. Neboť by to znamenalo, že pojem normy zavazující k budoucímu (ne přítomnému) plnění nemá smyslu. Je jasné, že je naopak v *podstatě* normy, že ukládá budoucí plnění. Neboť čelí-li norma k tomu, aby byla splněna, je norma *prius*, splnění *posterius*. Mezi vydáním normy a jejím splněním je ještě vnímání normy, uposlechnutí normy a příprava k jejímu splnění. *Vacatio legis* je mezidobím, jež má umožniti z těchto právě důvodů hladké pozdější plnění zákoné normy. Norma sama zpravidla — náš zákon č. 139/1919 jen subsidiárně — se o toto mezidobí stará a odkládá proto sama dobu své »splatnosti«. Již to, že plyne vakační lhůta takto určená, na př. roční, a že tedy neplatí všeobecná lhůta zákona č. 139/1919, je normou stanoveno: nelze tedy mluvit o tom, že norma v této době nic nenařizuje. Norma zavazuje ihned, jakmile je *hotova, t. j. platná*, třeba k plnění budoucímu. Hotová a platná je pak podle § 49 ústavní listiny zákoná norma uveřejněním ve Sbírce z. a n. a věda právní nemá příčiny tento výrok korigovati.

⁴ Také Weyr (v jiné souvislosti) praví, že pojem »platného zákona« a zákona vůbec spadá v jedno. (Soustava, I. vydání str. 81, pozn. 1., II. vyd. str. 96, pozn. 1.)

Že se závazek jako platný pocítuje ihned, jakmile byl uložen, t. j. oznámen, vyhlášen, i když má být splněn později, je notorické. Orgány pověřené provedením zákona činí přípravy k jeho provedení před jeho účinností, občané mu rovněž před tím přizpůsobují své poměry, zejména hospodářské. Eskontují zákon stejně jako platnou směnku přede dnem splatnosti. Zákon mne zavazuje k budoucímu plnění, jakmile byl vydán, stejně jako se ve smlouvě dnes sjednané již dnes zavazují, že za rok učiním, co jsem na sebe vzal.

Avšak omezme se zase na oblast normativní. Weyr totiž praví, že s hlediska normativního je platným jen zákon, který zavazuje. Čím zavazuje zákon s hlediska normativního? Svým výrokem, že něco má být. Tento výrok je tu, jakmile byl zákon vydán, uveřejněn. Že patří k účelu práva, aby občané předem *znali*, co budou muset zachovávat, bylo už naznačeno. Zákon jim to *oznamuje*, jakmile byl vydán, i když ještě není účinný. Od té doby trvá emanace, kterou máme na mysli, říkáme-li, že zákon zavazuje. Tím zavazováním je tedy ono *zvěstování závazků*, a to je tu od vydání (uveřejnění) zákona a ne teprve od jeho účinnosti.

Jen v jednom smyslu má pravdu, kdo ztotožňuje pojem platnosti a pojem účinnosti zákona. Pojem platnosti zákona má totiž nejen smysl dosud probíraný (a normativně závažnější), smysl normativní existence, nýbrž i druhý smysl, shodný s pouhou účinností.⁵ Platnost zákona totiž znamená jednak to, že zákon je platný, jednak to, že platí od určité doby. V prvním smyslu se říká, že z usnesení Národního shromáždění se stal podpisem a uveřejněním platný zákon (§ 49 ú. l.), v druhém se mluví na př. o zpětné platnosti zákonů, což je totéž jako zpětná účinnost. Tento druhý smysl slova platnost se právě pro dobré rozeznávání nahrazuje slovem účinnost.⁶ Pokud jde o první smysl — normativní existence — budiž ještě poukázáno k tomu, že se tak na př. právem mluví o platném našem zákoně o sčítání lidu, o svátcích a památných dnech, ač podle Weyra by tyto zákony byly platnými jen s přestávkami: jen v té době, pro kterou něco nařizují.

Vyloučíme-li však ten smysl platnosti, který se rovná účinnosti, takže je slovo »platnost« v tomto smyslu právem vytlačováno slovem »účinnost«, zbude nám pojem platnosti, běžný ostatně zejména v právu občanském (platná smlouva, platný závazek, platný testament), jehož smyslem je existence, hotovost v oblasti normativní. To je smysl míněný v § 49 ústavní listiny a pojem účinnosti, s nímž pracuje § 4 zákona č. 139/1919, nutno od něho ostře lišiti.⁷

A ještě jednu poznámku. Představme si, že ústava nařizuje: »Zákon nabude *platnosti* uplynutím desíti dnů od uveřejnění ve Sbírce zákonů a nařízení«. Jak se tato lhůta bude lišiti od následující lhůty vakační? Každý bude věděti již po uveřejnění, že zákon je hotov a že a kdy bude třeba jej plniti. Zákon tedy bude zavazovati ihned po uveřejnění. Byla by to tedy ve skutečnosti jen *absolutní*, t. j.

⁵ Weyr ovšem naopak účinnost ztotožňuje s platností přeceněním účinnosti, nikoli podceněním platnosti.

⁶ To vidíme též na vývoji od zákona č. 1/1918, který říká ve stejném smyslu: »nastává platnost«, »vstupuje v platnost«, ale též v »působnost«, k zákonu č. 139/1919, který jej nahradil. Rakouský zákon č. 113/1869 mluví o »verbindende Kraft« a »Wirksamkeit«. V němčině se, pokud vím, slova »gelten« užívá jen ve smyslu normativní existence.

⁷ Neubauer uvádí proti ztotožnění platnosti a účinnosti zákona jednak námitku, uvedenou v poznámce 3, jednak to, že zákon dosud neúčinný by při ztotožnění účinnosti a platnosti vůbec nebylo lze zrušiti, protože by ještě nebyl zákonem. Uvádí příkladem župní zákon č. 126/1920, který měl nabýti účinnosti ode dne určeného nařízením. Pokud jde o tento příklad, poznamenávám: Župní zákon sám — mimo tuto zmocňovací doložku — nebyl před vydáním tohoto nařízení nejen účinný, nýbrž ani platný, neboť byl, a to podle svého vlastního výroku, nehotový. *Vlastně však byl celý zákon zmocněním vlády, aby nařízením aktivovala účinky v něm stanovené.* Mohl tedy býti zrušen zákonem, protože *jako zmocnění vlády byl platný* od počátku resp. od uplynutí vakační lhůty. — Naopak proti své teorii uvádí Neubauer možnou námitku, že by pak při rušení zákona dosud neúčinného byly vedle sebe platny dva zákony upravující touž látku, každý jinak. Neubauer to právem neuznává za námitku, »třebas to na první poslech zní nezvykle«. Dodal bych, že je to naopak běžným zjevem, že platí vedle sebe dva opačné zákony. Tak zvaný zrušený zákon totiž pravidlem platí dál (vedle nového) pro právní poměry za jeho platnosti vzniklé. Právě-li se v zákonech »zákon se ruší«, bývá to tedy zpravidla rčení velmi nepřesné.

ústavně zaručená a jen ústavními zákony měnitelná lhůta vakační, k níž by mohla přistoupiti podle zák. č. 139/1919 nebo zvláštního ustanovení zákona další vakační lhůta. Výrok zákona nemůže nic změnit na pojmu platnosti, normativním myšlením vytvořeném, jehož obsahem je *hotovost*, t. j. v našem případě ten stav v procesu zákonodárném, kdy norma zákona je ve své konečné formě authenticky vyhlášena, tedy samo ukončení onoho procesu, po němž již *nezbytně* musí dříve či později následovat účinnost.⁸ Nyní je ovšem na snadě, vrátiti se k naší ústavě a přezkoumati ještě, jaký význam má § 49 ú. l. Nutno koncedovati theoretickou možnost, že ministerstvo vnitra by neuveřejnilo zákon jinak hotový, ač je k tomu povinno. Z toho plyne, že toto poslední stadium zákonotvorného procesu není automatické jako pouhé uplynutí času, takže theorie musí přisvědčiti ústavní listině, že zákon není dříve hotov čili platný, dokud není uveřejněn. Tím spíše pak tak musíme učiniti, uvědomíme-li si, že nutno koncedovati ještě další theoretickou možnost, totiž že by ministerstvo vnitra uveřejnilo zákon v jiném znění, než byl usnesen. Při fundamentálním významu, který má uveřejnění zákona proto, že podle § 102 ú. l. nelze namítati, že uveřejněný zákon nebyl Národním shromážděním usnesen, nelze pochybovati o tom, že je to uveřejnění, které teprve zákon činí zákonem, to jest činí jej platným.

DR. C. HARAOUÍ: NOVÉ NĚMECKO.

Iněmecký psycholog by možná váhal před pokusem, načrtnouti úplný a věrný obraz dnešního Německa. Myšlenkově panuje v této zemi zmatek, tápání a nejistota. Politicky zde probíhá pomalý postup poznávání sebe sama. Je dokonce nejen marné, ale i podezřelé chtít říci: »Německo je takové — — Německo je onaké — —.« Chceme-li vystihnouti hlavní znaky soudobé Francie — Francie která se stále ještě hledá — narazíme na nepředvídaně veliké obtíže. A přesto je stěží možno činiti jakékoli přirovnání mezi národem francouzským, sjednoceným, s dokončeným vývojem a s vyhraněným nacionálním cítěním a mezi Německem, které je stále ve varu, roztříštěno protichůdnými zájmy a otřásáno od desíti let nečekanými převraty. V žádném případě však nesmíme zaměňovati politiku a psychologii. V politice se neobejdeme bez nutně analyzy, kdežto v psychologii musíme směřovati k syntese. A proto, poněvadž si musíme vytvořiti nějaký obraz Německa a poněvadž tento obraz položen na Prokrustovo lože formulí, musí býti co nejšířší, musíme počítati spíše s »trojím Německem«, než s »Německem dvojím«, jak se často činívá.

* * *

Nejprve promluvíme o Německu, lpícím stále na ztroskotaném režimu, o Německu, které nepřestává litovati bývalé císařské slávy. Pro jeho přívržence byla ztracena válka jen vinou ochabnutí

⁸ Procházka tvrdí, že s týmž právem, jakým se uplynutí vakační lhůty formuluje jako součást skutkové podstaty, na niž zákon upíná právní účinky, mohli bychom i publikaci, podpis presidenta republiky atd. (sc. jiné podmínky vzniku abstraktní normy) degradovati na podmínky jednotlivých právních účinků. Zdá se, že by to přece jen nebylo s týmž právem možné. Co patří k normotvornému procesu a tedy ne k skutkové podstaty normy (t. j. k skutkové podstatě, k níž norma připojuje účinky), to logicky nutně a určitě plyne z pojmu normě. Je-li zákonnou normou — stručně řečeno — výrok o tom, co býti má, usnesený činiteli vyšší normou k moci zákonodárné oprávněnými a na venek projevený, je hranicí normotvorného procesu nepochybně okamžik, kdy takové usnesení bylo vyhlášeno. Je-li i způsob vyhlášení vyšší normou stanoven, je to okamžik takového formálního vyhlášení. Co je za vyhlášením, nepatří k normotvornému procesu, co však před ním, patří k němu — i s vyhlášením samým — nezbytně; okamžik, kdy je norma hotova, je nepochybný (jakmile je nepochybný pojem normy), takže nemusí a ani nemůže býti »zachraňován vhodnou konstrukcí« (Moderní stát, str. 216). Podpis presidenta republiky nebo publikace zákona je součástí skutkové podstaty, k níž ve svých představách pojí účinky hlasující poslanci a senátoři, ne však součástí skutkové podstaty zákona, neboť usnesení poslanecké sněmovny a senátu samo není podle ústavní listiny a právní vědy ji vykládající zákonem.